

นิราศภูเขาทอง

มาถึงบางครุฑทิวิโสภ	ยามวิโยคยากใจให้สะอื้น
ไอ้สุธาหนาแน่นเป็นแผ่นพื้น	ถึงสี่หมื่นสองแสนทั้งแดนไตร
เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก็อำนี้	ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
ล้วนหนามเหน็บเจ็บแสบคับแคบใจ	เหมือนนกไรรังเร่อยู่เอกราช
ถึงเกร็ดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า	ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
เดี๋ยวนี้มอญถอนไรจุกเหมือนตุ๊กตา	ทั้งผัดหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย
ไอ้สามัญผันแปรไม่แท้เที่ยง	เหมือนอย่างเยี่ยงชายหญิงทิ้งวิสัย
นี่หรือจิตคิดหมายมีหลายใจ	ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่าพึงคิดฯ
ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์	มีคนรักกรสถ้อยอร่อยจิต
แม้พุดชั่วตัวตายทำลายมิตร	จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจาฯ

สุนทรโวหาร (ภู่)

โคลงโลกนิติ

พระสมุทรสุดลึกล้น	คณนา
สายดิ่งทิ้งทอดมา	หยั่งได้
เขาสูงอาจ้วควา	กำหนด
จิตมนุษย์นี้ไซร้	ยากแท้หยั่งถึง ฯ

ก้านบัวบอกลึกล้น	ชลธาร
มารยาทส่อสันดาน	ชาติเชื้อ
โฉดฉลาดเพราะคำขาน	ควรทราบ
หย่อมญาเหี่ยวแห้งเรื้อ	บอกร้าย แสลงดิน

โคควายวายชีพได้	เขาหน้ง
เป็นสิ่งเป็นอันยัง	อยู่ไซร้
คนเค็ดคับสูญสัง-	ขารร้าง
เป็นชื่อเป็นเสียงได้	แต่ร้าย กับดี

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว	ແหนงหนີ
หาง่าย หลายหมิ่นมิ	มากได้
เพื่อนตาย ถ้ายแทนชี	วาอาตม์
หายาก ฝากผีไว้	ยากแท้จักหา

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาานุศร

โคลงสุภาษิตนฤทมนการ

๑. เพราะความดีทั่วไป

ทำดีไปเลือกเว้น	ผู้ใด ไคเฮย
แต่ผู้ที่ไม่ตรีไป	รอบข้าง
ทำคุณอุดหนุนใน	การชอบ ชรรมนา
ไว้ศัตรูปองมล้าง	กลับช่องสรรเสริญ

๓. เพราะถามฟังความก่อนตัดสินใจ

ยินคดีมีเรื่องน้อย	ใหญ่ไฉน ก็ดี
ยังบ่งเห็นไป	เค็ดควน
ฟังตอบขอบคำไข	คิดใคร่ ครวญนา
ห่อนตัดสินใจวนวน	เหตุด้วยเบาความ

๔. เพราะคิดเสียก่อนจึงพูด

พาที่มีสติรู้	รอกิด
รอบคอบชอบแลผิด	ก่อนพริ้ง
คำพูดพางลิขิต	เขียนร่าง เรียงแฮ
ฟังเพราะเสนาะต้อง	โสตทั้งห่างภัย

๖. เพราะขอโทษบรรดาที่ได้ผิด

ใดกิจผิดพลาดแล้ว	ไปละ ลืมเลย
หย่อนทีฐิมานะ	อ่อนน้อม
ขอโทษเพื่อการระ	วายบาด หมายแฮ
ดีกว่าปดอ้อมค้อม	คิดแก้โดยโง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

บทเสภาสามัคคีเสวก

ตอน วิสวกรรมา

อันชาติใดไร้สถานติสุขสงบ	ต้องมัวรบราญรอนหาผ่อนไม่
ณ ชาตินั้นนรชนไม่สนใจ	ในกิจศิลปะวิไลละวาดงาม
แต่ชาติใดรุ่งเรืองเมืองสงบ	ว่างการรบอริพลอันสิ้นหลาม
ย่อมจำนงศิลปาส่งงาม	เพื่ออร่ามเรืองระยับประดับประดา
อันชาติใดไร้ช่างชำนาญศิลป์	เหมือนนารินไร้โฉมบรรโลมสง่า
ใครใครเห็นไม่เป็นที่จำเริญตา	เขาจะพากันเย้ยให้อับอาย
ศิลปกรรมนำใจให้สร้างโคก	ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
จำเริญตาพาใจให้สบาย	อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสราญ
แม้ผู้ใดไม่นิยมชมสิ่งงาม	เมื่อถึงยามเศร้าอรุณาสงสาร
เพราะขาดเครื่องระยับดับรำคาญ	โอสถใดจะสมานซึ่งดวงใจ
เพราะการช่างนี้สำคัญอันวิเศษ	ทุกประเทศน่านาทั้งน้อยใหญ่
จึงยกย่องศิลปกรรมนั้นทั่วไป	ศรีวิไลวิลาสดีเป็นศรีเมือง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

อิสรณภายิต

ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสารโบราณว่า	น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าอัมภาสัย
เราก็จิตคิดดูแลเขาก็ใจ	รักกันไว้ดีกว่าชังระว่างการ
ผู้ใดดีดีต่อย่อก่อกิจ	ผู้ใดผิดผ่อนพักอย่าหักหาญ
สิบดีก็ไม่ถึงกับถึงพาล	เป็นชายชาญอย่าเพ้อคาดประมาทชาย
รักสั้นนั้นอย่าให้รู้อยู่เพียงสั้น	รักยาวนานอย่าให้เย็นเกินกฎหมาย
มิใช่ตายแต่เขาเราก็ตาย	แขนงคูฟ้าอย่าให้อายแก่เทวดา
อย่าดูถูกบุญกรรมว่าทำน้อย	น้ำตาลย่อยมากเมื่อไรได้หนักหนา
อย่านอนเปล่าเอากระจกยกออกมา	ส่องดูหน้าเสียทีหนึ่งแล้วจึงนอน